

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Justis- og beredskapsdepartementet
Pb 8005 Dep
0030 OSLO

Deres dato

Deres referanse
15/4903

Vår referanse
2015/2554 VDA

Vår dato
15.09.2015

Høring – pågriping og fengsling i grunnløse asylsaker

Statens sivilrettsforvaltning (SRF) viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 31. juli 2015 med forslag til endringer i bl.a. utlendingsloven § 106 og stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1.

Vi vil innledningsvis bemerke at SRF ikke er oppført blant høringsinstansene, men at vi som klageorgan i saker om rettshjelp og salær vil uttale oss til den foreslåtte endringen i stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1. Vi ber for øvrig om at SRF blir ført opp som høringsinstans i forbindelse med fremtidige høringer, som må antas å ha betydning på disse områdene.

Vi har merket oss forslaget under pkt. 4.6.2 om at det skal oppnevnes kun en advokat, for å håndtere både fengslingssaken og utlendingssaken, i de tilfeller en utlending blir pågrepet i medhold av utlendingsloven § 106 første ledd ny bokstav g. I forlengelse av dette er det foreslått at advokaten skal betales etter stykkprisforskriften § 9 (stykkpris for forsvarer ved fengslingsoppdrag) med et tillegg på 2 ganger den offentlige salærsats for håndteringen av utlendingssaken. Ordinær betaling for bistand i asylsaker som anses å være åpenbart grunnløse er med dette foreslått redusert med 1 ganger den offentlige salærsats fra 3 ganger satsen, jf. stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 bokstav c nr. 2.

SRF stiller i utgangspunktet spørsmål ved om stykkprisforskriften § 9 er anvendelig i de aktuelle sakene. Det følger av bestemmelsens første ledd at det gis en stykkpris på 5 ganger den offentlige salærsatsen ved fengsling der det avholdes et rettsmøte. Videre fremgår det av kommentarene til bestemmelsene at regelen også anvendes når fengslingen avgjøres ved kontorforretning. Stykkprisforskriften § 9 vil imidlertid ikke gjelde hvor en person blir pågrepet uten å bli fremstilt for fengsling. Advokatens arbeid dekkes i slike tilfeller etter faktisk medgått tid, jf. salærforskriften § 7. SRF har fått bekreftet av salæransvarlige i Oslo tingrett at dette også er slik regelverket praktiseres ved domstolene. I følge høringsnotatets pkt. 4.5 innebærer forslaget om at utlendingen skal kunne være pågrepet i inntil 72 timer, at det normalt ikke skal være behov for fremstilling for retten for fengsling. Vilåret for å omfattes av § 9 vil dermed ikke være oppfylt, med mindre utlendingen unntaksvis likevel blir fengslet. Heller ikke betaling etter § 9 fjerde ledd (betaling i varetektsperioden) vil være aktuelt fordi det her forutsettes at utlendingen formelt blir varetektsfengslet, og ikke kun pågrepet uten fengsling.

Slik vi ser det vil det være hensiktsmessig at forsvarer som hasteoppnevnes i forbindelse med pågripelse av en utlending får betalt i form av en stykkpris, og ikke etter faktisk medgått tid. Dette er saker som er relativt ensartet og som dermed vil være godt egnet for

Postadresse
Postboks 8027 Dep
0030 Oslo
www.sivilrett.no

Kontoradresse
Holbergsgate 1
Org. nr.
986 186 999

Telefon
22991325

Saksbehandler
Vivi Danielsen
Direktetelefon
22991312

E-post
vivi.danielsen@sivilrett.no
post@sivilrett.no

stykkeprisbetaling. I tillegg vil man, i de tilfellene hvor det likevel blir et fengslingsmøte, unngå problemstillingen knyttet til hvilket arbeid som skal dekkes etter faktisk medgått tid under hasteoppnevningen, og hva som skal inngå i stykkprisen for fengslingsmøte. I følge opplysninger fra Oslo tingrett, er dette en praktisk utfordring både i utlendingssaker og straffesaker der det foretas en oppnevning både etter straffeprosessloven § 98 første og annet ledd. Det bør for øvrig vurderes om betalingen bør reguleres i forskriftens kapittel III om stykkepris i straffesaker. Dette fordi det er politiet eller domstolen som foretar hasteoppnevningen, og det er domstolen som utbetaler salæret. Stykkeprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1, hvor betalingen er foreslått regulert, gjelder betaling i de tilfellene der UDI oppnevner advokat i en utlendingssak og bistanden betales av fylkesmannen.

Et annet spørsmål er om stykkeprisforskriften § 9 som gir en betaling på 5 ganger salærsatsen bør komme til anvendelse i saker hvor utlending blir pågrepet i medhold av utlendingsloven § 106 første ledd ny bokstav g. Idet advokatens mandat ikke vil være å bistå i et fengslingsmøte, men kun under pågripelsen, er det mulig at en stykkepris på 5 timer er noe i overkant av hva som må anses som en rimelig betaling. Dette vil imidlertid bero på hva som skal være advokatens mandat og hva som er riktig betaling for det arbeidet det forventes at advokaten utfører på det aktuelle stadiet.

Vi har også merket oss forslaget om å redusere stykkprisen for bistand med åpenbart grunnløse asylsaker fra 3 til 2 ganger salærsatsen, dersom utlendingen har blitt pågrepet eller fengslet fordi søknaden om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer, jf. ny utlendingslov § 106 første ledd bokstav g. Begrunnelsen er at en advokat som også har håndtert fengslingsaken til samme person, er kjent med klienten og saksforholdene. Vi er i utgangspunktet enig i at dette kan virke rimelig. Det synes imidlertid uklart hvilken betaling det skal gjøres avkortning i, jf. ovennevnte om at § 9 kun gjelder i saker hvor det avholdes et fengslingsmøte. Forslaget må antas å få liten praktisk betydning dersom avkortning kun skal skje når utledningen unntaksvis fengsles, og ikke i flertallet av tilfellene hvor vedkommende bare blir pågrepet. For øvrig kan vi ikke se at det gitt en nærmere begrunnelse for hvorfor det er særlig grunn til å gjøre en avkortning i advokatens salær i saker som gjelder åpenbart grunnløse asylsøknader. Vi viser til at det i dag ikke er hjemmel for å gjøre tilsvarende avkortning i andre asylsaker (f.eks. saker med Dublin prosedyre) der en utlending fengsles etter utlendingsloven § 106 og samme advokat bistår både med fengslings- og utlendingssaken. Også i slike saker vil advokaten måtte antas å være kjent med klient og saksforhold. Det er slik vi forstår forslaget heller ikke aktuelt å foreta en avkortning dersom en person med en åpenbart grunnløs søknad fengsles på annet grunnlag enn etter utlendingsloven § 106 første ledd bokstav g. Det kan dermed stilles spørsmål om forslaget gir dårlig harmoni i regelverket. Vi ser imidlertid at det er av betydning at det er foreslått at det alltid skal oppnevnes en felles advokat i saker hvor søknaden om beskyttelse er åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer, jf. utlendingsforskriften § 17-20 a. Dette i motsetning til andre fengslingsaker der det bare som regel skal oppnevnes samme advokat som i utlendingssaken, jf. utlendingsloven § 92 fjerde ledd. Spørsmålet er likevel om ikke det avgjørende for avkortning bør være om samme advokat faktisk bistår både med pågriping/fengsling og utlendingssaken.

I følge høringsnotatets pkt. 4.6.2 skal betaling til advokat i kombinert fengslings- og utlendingssak reguleres i stykkeprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 ny bokstav d). SRF ber departementet vurdere om ikke betalingen for bistanden i utlendingssaken, ut fra forskriftens systematikk, heller bør plasseres i § 5 annet ledd nr. 1 bokstav c nr. 2, som allerede regulerer betaling til utlending som klager over negativt vedtak i asylsak som anses åpenbart grunnløs. Det fremgår av denne bestemmelsen at det bl.a. gis et tillegg på 2 ganger salærsatsen ved samtykke til utsatt iverksettelse. Denne bestemmelsen bør i prinsippet komme til anvendelse også i saker hvor utlendingen har vært fengslet, selv om det i realiteten sjelden vil være aktuelt å gi slikt samtykke.

Ved å innta en ny bokstav d) vil det for øvrig fremstå som om § 5 annet ledd nr. 1 siste ledd om tillegg for barn og ektefeller og om at familiemedlemmer over 18 år gis rett til en selvstendig stykkpris, ikke gjelder i de kombinerte fengslings- og utlendingssakene. (Det fremstår i dag som om det siste leddet i § 5 annet ledd nr. 1 tilhører bokstav c nr. 3. men det er et selvstendig ledd som gjelder for hele bestemmelsen). Tillegget for barn vil riktignok ikke være aktuelt fordi det er en forutsetning for fengsling at utlendingen ikke har mindreårige barn som også har søkt beskyttelse, jf. forslaget til ny § 106 første ledd bokstav g. Tillegget for ektefelle og bestemmelsen om hvem som har krav på egen stykkpris vil imidlertid måtte komme til anvendelse også i kombinerte pågripelses/fengslings- og utlendingssaker.

Forslaget om en «felles» stykkpris og fradrag for bistand i rettsrådssaken (bistand med klage på avslag på søknad om beskyttelse) reiser også spørsmål knyttet til praktiseringen av regelverket om utvidet fritt rettsråd, jf. stykkprisforskriften § 5 siste ledd og rettshjelpsforskriften § 3-5. Det fremgår av disse bestemmelsene at salæret skal fastsettes skjønnsmessig etter salærforskriften § 7 dersom samlet timeforbruk i saken er eller blir over det dobbelte av fastsatt stykkpris og det godtgjøres at det foreligger særlige omstendigheter ved oppdraget som begrunner en slik timebruk. En konsekvens av at betalingen avkortes fra 3 til 2 ganger salærsatsen vil være at det i de kombinerte fengslings- og utlendingssakene vil bli tilstrekkelig at advokaten arbeider mer enn 4 timer for å oppfylle grunnvilkåret for få rett til en utvidet fritt rettsråd. I saker hvor utlendingen ikke pågripes og advokaten bare arbeider med utlendingssaken, vil derimot advokaten måtte arbeide mer enn 6 timer for å fylle dette vilkåret. Rimeligheten av dette kan diskuteres. Vi antar imidlertid at dette vil ha liten praktisk betydning idet tilleggsvilkåret om at det må foreligge særlige omstendigheter ved oppdraget som begrunner en slik timebruk, sjeldent vil være oppfylt. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det også i åpenbart grunnløse asylsaker foreligger særlige omstendigheter, og forslaget vil dermed kunne fremstå som uheldig og skape dårlig harmoni i regelverket.

Det kan også stilles spørsmål ved hvilken del av advokatens arbeid som skal inngå i beregningsgrunnlaget for om stykkprisen er overskredet med det dobbelte. Er det all den tid advokaten faktisk har benyttet i saken som sådan (både med pågrepelse og klage på avslag på beskyttelse) eller bare i utlendingssaken, og skal det i så fall gjøres fradrag for en time, som anses dekket av betalingen i pågripelses/fengslingssaken. For å oppnå lik praksis hos fylkesmennene (eventuelt domstolene, jf. neste avsnitt) er det viktig at det klart fremkommer om betalingen i kombinerte pågripelses/fengslings og utlendingssaker er å anse som en samlet eller to selvstendige stykkpriser i relasjon til bestemmelsen om utvidet bevilling. Dette bør fremgå av kommentarene til stykkprisforskriften.

SRF finner det for øvrig noe uklart hvordan betalingen til advokat som bistår både i fengslings- og utlendingssaken skal foregå i praksis. Stykkprisforskriften § 5 gjelder som nevnt betaling i fritt rettsrådsaker og betalingen foretas av fylkesmennene, mens stykkprisforskriften § 9 gjelder i fengslingssaker hvor domstolen foretar utbetaling. Vi forutsetter at dette også vil være situasjonen i de kombinerte fengslings- og utlendingssakene, dvs. at man ser for seg at domstolen skal betale for bistand med pågrepelse/fengslingen og fylkesmennene med bistand i asylsaken. For at fylkesmennene skal kunne utbetale riktig stykkpris (en alminnelig stykkpris på 3 ganger salærsatsen eller en avkortet stykkpris på 2 ganger salærsatsen) er det en forutsetning at advokatene uoppfordret opplyser om at klienten har vært fengslet, fortrinnsvis bør dette fremgå av oppnevningensbrevet til advokaten. I alminnelige asylsaker oppnevnes advokat av UDI og advokaten fremlegger oppnevningensbrevet som dokumentasjon overfor fylkesmennene. I høringsnotatet er det uttalt at det anses nærliggende å velge advokat blant de advokatene som primært håndterer fengslingssaker. Vi forstår dette slik at det er domstolen og ikke UDI som skal oppnevne advokat, som også skal bistå i utlendingssaken. Det er uansett en forutsetning at advokaten kan fremlegge dokumentasjon for hva saken gjelder, slik at fylkesmennene kan håndtere salærfastsettelsen på en enkel og riktig måte.

Vi vil avslutningsvis bemerke at man vil unngå en rekke uklarheter knyttet til praktiseringen av stykkprisforskriften dersom det etableres en egen stykkpris for bistand med pågrepelse uten fengslingsmøte, og at betaling for bistand i asylsaken reguleres i stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 bokstav c nr. 2.

Med hilsen

Wenche Bjørland
avdelingsdirektør

Elektronisk godkjent

Vivi Danielsen
seniorrådgiver